

**Commentariorvm, Ac Dispvlationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

4 Quo tempore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

extra urbem posito partus accideret, alioqui vel obporteret obstericem vocari, & alia, quæ in partu necessaria esse solent, adhiberi, vel necessarium esset mysterium Virginei partus omnibus parere. Præsertim quia oportebat, Pastorum ac Magorum adorationem absque tumultu, & publica manifestatione, ac multorum admiratione fieri. Cum ergo diuina Sapiencia suauiter omnia disponat, locum ad hæc omnia accommodatum elegit: & ideo credibile est locum hunc extra urbem positum fuisse. Neque obstat, quod dicitur Christus in Bethlechem natus, quia alicuius oppidi, seu ciuitatis nomine etiam suburbia comprehenduntur.

In præsepio reclinatur Christus.
Tertius locus huius natiuitatis, dicitur præsepe, de quo Hieronymus epi. 18. Præsepe (inquit) in quo Infantulus vagit, silentio magis, quam infirmo sermone honorandus est. Obseruandum vero est, præsepe non fuisse proprium locum natiuitatis Christi, id est, quem Christus exiens ex utero matris primo attigit, seu occupauit: prius enim B. Virgo, vt Euangelista dicit, *Peperit filium suum, & postea, reclinavit illum in præsepio.* Vnde non immerito scire aliquis cupiet, quis fuerit locus, quem nascens Christus suo sacratissimo corpore primò tetigit. Videri enim poterat fuisse terra, seu pauimentum illius speluncæ, quia ibi nulla fuit obsterix, quæ prolè reciperet. Quod si ita fortasse fuit, nõ exiguum in eo factò Christus humilitatis exemplum præstitit. Verisimilius autem est manus, & brachia B. Virginis fuisse primum locum, quem Christus extra uterum occupauit, vt Caiet. hic artic. 6. docere videtur. Et quia vix poterat decenti modo fieri, vt ipsamet Virgo nascentem ex se Infantem susciperet, verisimile est Angelorum ministerio fuisse susceptum, & in manibus Virginis positum. Hoc enim totum Christi dignitatem decebat, & B. Virgini tale gaudium, & amoris significatio debebatur. Vnde eleganter Cyprian. serm. de nati. Christi, Genitrix (inquit) est, & obsterix, & deuotam dilectæ soboli exhibet clientelam, attrahit, amplectitur, iungit oscula, porrigit mammam: totum negotium plenum gaudij.

Christus ex utero matris prodijt Angelorum manus suscipitur Cyprian.
Sed rogas cur B. Virgo filiū postea reclinauerit in præsepio. Respondeo id literalem & humanam rationem sequamur, id necessitate quadam factum esse, quia nec semper poterat brachijs Virginis aut Iosephi sustineri, neque ibi commodior inueniebatur locus. Si autem contemplerur diuinam prouidentiam, cuius admirabili consilio omnia febant, tradunt Patres rationes varias, tum morales, tum allegoricas, vt videre licet in homilijs, & orationibus de Natiuitate Christi. Illa hoc loco notanda videtur, quæ Chrysost. homil. 1. in Lucam attigit, dicens: *Quare in præsepio? vt impleteret ratiocinium Isaie Prophete, cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui. Scriptum est in alio loco homines, & iumenta saluabis Domine. Si homo es, panem comede: si animal es, ad præsepe accede. Et eandem rationem latius prosequitur, alias simul insinuat Greg. Nyssen. orat. de sancta Christi Nati. Porro præsepe rationis, atque sermonis expertum animalium domicilium est: in quo Verbum nascitur, vt bos cognosceret possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: bos subditus legi, asinus oneribus portandis destinatum animal, quod peccato simulachrorum cultus oneratum atque grauatum est. At brutis quidem conueniens cibus, & victus gramen, ac fenum est. Qui producit enim gramen, & fenum pecoribus (inquit Propheta) rationale autem animal panem nutritur. Quamobrem præsepio, quod est habitaculum brutorum is, qui de celo descendit, panis vitæ proponitur, vt etiam bruta rationali inuicem sumpto cibo, rationem adipiscantur. Mediū igitur inter bouem & asinum in præsepio vtriusque Dominus est, vt soluto interstitio sepius ambos in sese creet vnum nouum hominem, & ab hoc graue legis iugū auferat, & illam simulachrorum cultus onere leuet. Ex quibus verbis intelligimus Christum non solum iacuisse in præsepio, verum etiam inter animalia bruta, bo-*

Inter bouem & asinum nascitur Christus. Abacuc. 3.
nem scilicet & asinum, & tunc ad literam implem esse, quod iuxta septuaginta interpretes Abacuc. c. 3. prædixit: *Consideraui opera tua, & expaui, in medio duorum animalium cognosceris.* Quam lectionē & interpretationem videtur amplecti Ecclesia in officio Nati. Domini, dicens, *O magnum mysterium & admirabile sacramentum, vt animalia viderent Dominum natum iacentem in præsepio.* Et in officio de Circunci. Domini, inquit, *Domine audiui auditum tuum & timui: consideraui opera tua, & expaui, in medio duorum animalium iacebat in præsepio, & fulgebat in celo.* Atque hæc fuit sententia antiquorum Patrum, Greg. Nyss. nuper citati, Nazianz. orat. in Christi natiuitate. Cyri. Ieros. Catech. 12. Aug. orat. cont. Iudæos, & Paga. c. 13. Hiero. epist. 27. ad Eustochium, Paulin. epist. 10. ad Seuerum.

Greg. Nyss. Greg. Naz. Cyri. Iero. August. Hieron. Chrysost.
Vltimo circa præsepis locū notandum est, Chrysost. citata homilia indicare fuisse lapideū seu luteum, & si mihi liceret, inquit, videre illud præsepe, in quo Dominus iacuit, nunc nos Christiani, quasi pro honore, tulimus luteū, & posuimus argenteum, sed mihi pretiosius est, quod ablutum est. Alij vero dicunt fuisse ligneum, & hæc videtur esse communior Ecclesiæ Romanæ traditio, in qua præsepe illud vsq; in hodiernū diem summa reuerentia seruatur in D. Mariæ templo, quod Maioris nominē obtinuit. Denique refert Hieron. epist. 48. in loci illius speluncæ insignē Ecclesiam extructam esse, & præsepe loco altaris collocatum. Eiusdem quoque Ecclesiæ meminit Beda, lib. de locis sanctis, c. 8.

SECTIO IV.

Quo tempore Christi natiuitas acciderit.

Christus in præsepio cur reclinatus.
Omnia fere, quæ de circūstantijs huius tēporis inquire possunt, in superioribus sunt definita. Supponenda ergo sunt hoc loco, quæ in 1. tomo disput. 6. sect. 1. de tempore, quo facta est Incarnatio, scripsimus, vbi conclusimus factam fuisse fere quater millesimo anno à creatione mūdi, anno secūdo Olympiadis centesimæ nonagesimæ quartæ, qui iuxta cōputationem Romanorū fuit annus quadagesimus primus imperij Augusti. Huic autem fundamento addēdum est ab Incarnatione vsque ad Natiuitatem Christi nouē integros menses fuisse trāctos. Refert enim Epiph. hæres. 51. quosdam dixisse Christū septimo à sua conceptione mense fuisse natum, alios vero, fuisse gestatum in utero nouem mensibus, & fere decem & septem diebus. Verumque vero est omnino falsum, vt cōstat ex Ecclesiastica traditione, quam notauit Aug. lib. 4. de Trinit. c. 5. & lib. 83. q. in 56. & Chrysost. hom. 1. in Lucam, & hoc idem intelligit Sophronius in epistola synodali, quæ refertur. 6. synodo, act. 11. cum inquit, *In utero Virgineo deportatum, tempus expleuissē legitimi puerperij.* Damasco. vero, lib. 4. cap. 15. Nouem, inquit, menses expleuerat, ac decimum iam ingressus erat, cum in lucem prolatus est, & Theorianus, in legatione ad Armenos, dicit nouem mensibus & quinque diebus Christū fuisse in utero matris, sed nihil docet à superioribus Patrib. diuersum. Nam Augusti. etiam dicit nouem menses & sex dies inter cōceptionem & natiuitatem intercessisse: loquitur autem de mensibus æqualibus, & triginta diebus constantibus, numerando autem menses in æquales, prout sunt in communi vsu hominum, solum nouem integri menses interfuerunt, qui omnes ducentos septuaginta sex dies complectuntur, vt etiam Aug. animaduertit, & facile potest dignosci cōputando dies, qui sunt inter festa Annuntiationis, & Natiuitatis Christi, prout in Romana Ecclesia celebrantur. Ratio autem huius temporis nõ est alia (vt notarunt Sophronius, & Damasc.) nisi quia, hoc est legitimum tempus, & maxime cōnaturale ad perfectam hominis natiuitatem, in ijs autem quæ ad perfectionem naturæ pertinent, & indecentiam nõ habet, voluit Christus naturali modo nasci. Tertio tādē supponēdum est ex dictis supra citato loco, tomi primi, & ex hoc ipso disput. 9. sect. 5. Christi cō-

Inter bouem & asinum nascitur Christus. Abacuc. 3.

Greg. Nyss. Greg. Naz. Cyri. Iero. August. Hieron. Chrysost.

Hieron.

Beda.

Quo tempore Christi natiuitas acciderit.

Epiph. August. Chrysost.

Sophron. Damasc. Theorian.

ceptum esse vigesimo quinto die Martij, vt ex Athanasio, Chrysost. & Aug. Clemente Alexandr. & Nicepho. ibi citatis, & ex Ecclesiastica traditione constat.

Athanas.
Chrysost.
Aug.
Clem. Alex.
Nicephor.

Ex his igitur sequitur primo, Christi natiuitatem contigisse iuxta Græcorum computationem anno tertio Olympiadis centesimæ nonagesimæ quartæ, iuxta modum autem computandi Romanorum anno quadragesimo secundo imperij Augusti, vt ex Eusebio, Epiphano, Clemente Alexan. & Beda citato loco notauimus: & in eadem sententiâ Tertullianum, & Irenæum interpretati sumus. Vna verò difficultas superest hoc loco explicanda: nam Lucas Euangelista refert Christum natum eo fere tempore, quo facta est prima descriptio sub Quirino: At teste Iosepho, libr. 13. antiquit. ca. 12. ille census, seu descriptio sub Quirino incidit in annu trigessimu septimum post victoriam Actiacam, qui fuit quadragesimus nonus imperij Augusti, illud ab initio consulatus, seu triumuiratus numerando. Respondetur, vel Iosephum non loqui de censu, & descriptione, cuius Euangelista Lucas meminit, vel certe annorum computatione lapsu esse. Priorem respondendi modum amplexus est scholiastes Eusebij, Dadræus, li. 1. Hist. cap. 5. quanquã Eusebius ibi illo testimonio Iosephi in confirmatione historia Euangelicæ vtatur, nulla huius discordiæ mentione facta: Itaque ex ipsius verbis Luca constat non semel tantum, sed sæpius exactum fuisse hoc tributum sub Quirino, sic enim, inquit, Hæc descriptio prima facta est sub præfide Sirie Cyri-
no. Nam quod dicit primã non simpliciter intelligit, sed sub illo præfide, nam sub aliis prius sepe fuerat tributum ludæis à Romanis impostum, & imperatum. Dicit ergo prædictus author, Iosephum non fuisse loquutũ de primo censu, cuius Lucas mentionem fecit: sed de secũda, vel tertia descriptione (illæ enim per lustrum fiebant) quæ post Herodis mortem, & Archelao iam in exilium misso, facta est. Posteriori vero respondendi modũ constatissime defendit vir eruditus Baronius in apparatu suorum annalium, quia reuera (fiarrente legatur idem Iosephus in vltimis verbis libr. 17. & cap. 1. & 3. libr. 18.) aperte loqui videtur de primo censu sub hoc præfide exacto: latissime ergo probat hic author lapsu fuisse Iosephũ, referentem hanc descriptionem ad tẽpora Archelai post defunctum Herodem: quem sæpius in eadem historia lapsu esse demonstrat, ne præsens error incredibilis videatur. Indicat etiã causam erroris, nimirum, quod in rebus ad Herodianum regnum pertinentibus, nouem annos prætermiserit. Ac denique ostendit, præter diuinam authoritatẽ, licet humana coniectura agendum esset, maiore fidem Lucæ adhibendam esse, quam Iosepho: tũ quod fuerit illis temporibus vicinior: tum etiã, quod res Christianorum, & melius nouerit, & sincerius vbiq; tractet, ac referat: tũ denique quia hæc historia Lucæ à nullo ethnicorum, & antiquorum hostiũ fidei in hac parte rephensa est: Quin potius Iulianus apostata apud Cyrillum, libr. 6. contra illum, hoc Lucæ testimonio comprobatur Christum cum patre, & matre fuisse descriptum sub Cyrino. Igitur quicquid sit de Iosephi testimonio, certum est hanc descriptionẽ factã fuisse eodem anno, quo natus est Christus. Idem disertè affirmat Euangelista. Quod autẽ Euseb. in Chronico descriptionem hanc videtur ponere in secundo anno Olympiadis centesimæ nonagesimæ quartæ, natiuitatẽ autẽ Christi in tertio, intelligendum est, Quirinũ superiori anno fuisse Roma missum, vt censum faceret, descriptionem autem factã esse sequenti anno, quo natus est Christus. Vnde etiã certũ est illã descriptionẽ factã esse regnãte Herode, ante Archelauum, atque adeo vigesimo nono, vel ad summũ trigesimo anno ab Actiaca victoria, qui fuit quadragesimus secundus imperij Augusti. Sub quibus autem consulibus Romanis, & quo anno Herodiani regni natiuitas Christi cõtingerit, prætermitto dicere: tum

Responsio.

Dadræus.
Euseb.

Luce 2.

Descriptio
sub Cyrino
Præfide
quo anno
facta.

Baron.

Cyril.

Euseb.

A quod hæc ad scholasticũ institutũ, hæc ad fidei confirmationem, vel defensionẽ pertinere cõseō: tũ etiã, quia res mihi est incerta, de qua nihil affirmare, sed aliorum tantum sententias possem referre. Quod satis diligenter præstitit Casar Baronius supra, & Benedictus Pererius, lib. 11. in Daniel. q. 5.

Cas. Baron.
Benedict.
Perer.

Secũdo ex dictis principijs colligitur, quo mense, & die natus est Christus. Clemens enim Alex. libr. 1. Stromat. versus finem refert quosdam hæreticos asseruisse Christum Dominum natum esse vigesimo, vel vigesimo primo die Aprilis: alios vero vigesima quinta die Maij, Epiphanius autẽ hæc. 51. dicit natum fuisse sexto die Ianuarij, quam sententiã tacito authoris nomine refert, ac reicit Hieronymus, P. zech. 1. in principio, dicens eo die manifestatũ fuisse Christum, non natum, quanquã ipse non de sexto, sed de quinto die Ianuarij loquatur. De quo infra dicemus agentes de baptismo Christi, & Aegyptios eo die solitos fuisse celebrare natalem Domini diem refert Casia coll. ca. 1. & habetur etiã in præfatione, ad epist. Theophyl. Alexand. tom. 1. Bibli. & apud I. fid. lib. 1. Eccl. off. & insinuat Origen. hõ. in diuersos.

Epiph.

Hierony.

Casiam.

Theophyl.

Alex.

Isidor.

Origen.

Vera ergo sententiã est Christum natum esse vigesimo quinto die mensis Decembris, quæ satis probatur ex Ecclesiastica traditione, & festi celebritate, quã à temporibus Apostolorum eo die obseruatam esse constat ex Clemente, lib. 5. cõst. Apostol. cap. 12. alias 13. & ex Orosio, libr. 7. c. 2. Eadem est sententiã antiquorũ Patrũ, Euodij apud Niceph. lib. 2. Hist. c. 3. Chrysost. hõ. 1. in Lucam, Aug. 4. de Trinita. c. 5. & in enarratione Psal. 132. paulo ante finem, Anastasij Episcopi Nicæni, libro quæst. in Scripturam. q. 92. Ratio autem ob quam Christus elegit eo mensis tempore nasci, moralis quidem, ac mystica multiplex assignatur à Patribus, qui notãt natum esse asperiori tempore hyemis id statim amplectens, quod carni laboriosius erat, & molestius. Bernard. hom. 3. de Natiui. Domini, natum etiam esse ait quando dies crescere incipiunt, quia Dei dispensatio in ipso crescebat, & Augustinus in dicto Psal. 132. & serm. 18. de nati. Domini. Propria vero ratio est, quia facta conceptione vigesimo quinto die Martij, naturalis ordo postulabat, vt natiuitas in prædictũ diem incideret.

Clem. Pap.

Oros.

Chrysost.

Aug.

Anast.

Nicæ.

Nicepho.

Bernard.

Natiuitas

Christi

mensis, &

dies,

Aug.

Sed quæres fortasse, quænam dies hebdomadæ illa fuerit. Respondetur rem esse incertam. Quidam enim (vt Baronius supra refert) dixerunt natum esse feria sexta. Cæterum probabilius est natũ fuisse die dominica. Id enim affirmat sexta Synodus c. 8. Idem tradit Niceph. 1. lib. Hist. c. 12. vbi de die Circumcisionis loquitur, sed in idem incidit. In eadem sententiã est Sophronius orat. de natali Christi, & Anton. 1. p. Hist. tt. 5. ca. 1. s. 2. sequitur Guliermus Duran. libr. 6. rationalis c. 13. & Dadræus in lib. de emendatione temporum, & in scholio super Euseb. li. 1. hist. c. 5. Et quidem, si Christus conceptus est feria sexta hebdomadæ, necessario consequitur vt die Dominica fuerit natus. Cuius enim recte computati, facile patebit, si vigesima quinta dies Martij incidit in feriam sextã, necesse esse, vt dies vigesima quinta sequentis mensis Decembris sit dies dominica. Quod autem Christus incarnatus fuerit feria sexta hebdomadæ, verisimile sit sententijs Patrum dicentium eodem die fuisse incarnatum & mortuũ, vt videre licet in Augustino, & aliis supra citatis, & in Athanasio q. 17. ad Antiochum, vbi dicit Christum eodem die fuisse conceptum, quo Adam fuit creatus. Constat autem illum fuisse creatum feria sexta (vt notat Gaudetius tracta. 1. in Exodum) quia creatus est sexta die pridie ante sabbathum.

Dubium.

Responsio.

Baron.

Sexta Synod.

Nicephor.

Sophron.

Anton.

Guli Dur.

Dadræus.

Plat.

Aug.

Athanas.

Obiectio.

Dices, Sancti patres numerãtes res admirãdas, quæ die dominica acciderunt, ponunt in illa resurrectionem Domini, non tamen Natiuitatem, vt videre licet in Leone epist. 81. ad Dioscorum, & Aug. ser. 154. de temp. Respondeo ex autoritate negatiua non sumi efficax argumentum, potuerunt igitur sancti hoc

Leo Papa.

Augustin.

Responsio.

hoc

hoc omittere, vel quia erat incertum, vel quia illis in mentem non venit.

Anast.
Nicen.
Anast.
Synai.
Istib.
Baron.

Luc. 2.
Natalis
Christi ho-
ra.

Pap.
Damasc.
Telepho.

Caietan.

Sep. 18.

Platin.

Vltimo tadem inquiri potest de hora huius natiuitatis. Anast. enim Nicen. loco citato dixit natum esse hora septima diei; Anast. vero Sinaita libr. 7. Hexas. dicit natum fuisse ad vespertam, Ilichius autem (vt refert Baronius) scripsit natum fuisse hora tertia diei. Non citat autem locum, neque explicat, de qua hora tertia intelligat, quia si loquatur de hora tertia vespertina fere coincidet cum præcedenti, & est improbabilis sententia: si autem de matutina (licet incerta sit) tamen propinquior est veritati. Dicendum est ergo Christum natum esse post duodecimam horam noctis illius, quæ fuit naturalis diei initium, antequam artificialis dies inchoaretur. Hoc colligitur ex Euangelio adiuncta Ecclesiæ traditione: ex Lucæ enim. 2. ca. non obscure colligitur Christum noctu natum esse in illis verbis, peperit filium suum primogenitum, si adiungantur alia. Et pastores erant in regione eadem vigilantes, & custodientes vigiliis noctis super gregem suum. Et hinc orta est Ecclesiastica traditio celebrandi sacram noctem illam, & sacrificium in ea offerendi ex decreto Thelephori Papæ in sua epist. decretali c. 2. Quod notauit etiam Damascus Papa in Ponticali, in vita Telephori. Quod vero post mediam noctem Christus natus sit, necessario dicendum est (vt refert Caietan. Luc. 2. notauit) vt Christi natiuitas ad diem sequentem pertineat. Nam si natus esset ante mediam noctem, potius dicendus esset natus vigesima quarta, quam vigesima quinta Decembris die. Neque enim dici potest, quod fuerit natus nocte sequenti, in qua vigesimus quintus dies terminatur, nam Ecclesiastica traditio docet contrarium: illa enim nox, in qua dies vigesimus quintus inchoatur, sacra, & solemniss in vniuersa Ecclesia habetur. Et confirmari hoc potest à contrario. Nam quamuis Christus Dominus Eucharistiæ Sacramentum instituerit in ea parte noctis feria quinta, quæ ad exitum, & finem illius diei tendebat: tamen quia ante mediam noctem illud mysterium perfecit, eius celebritas in feriam quintam, non vero in sextam refertur. At festum Resurrectionis diei Dominicæ tribuitur, quia licet Resurrectio fortasse noctu facta sit, tamen post mediam noctem, inchoante iam naturali die Dominicæ perfecta est. Idem ergo iudicium est de die, & hora Natiuitatis. De illis autem horis, quæ sunt à media nocte vsq; ad initium lucis, nihil certi affirmari potest: quod autem aliquis crediderit natiuitatem hanc immediatius mediæ nocti iam elapsæ contigisse, eo (vt existimo) minus à vero aberrabit. Ita enim sentire videtur Ecclesia, quæ ad hanc natiuitatem accommodat verba illa Sapient. 18. Cum quietum silentium contineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus exiliens cælo à regalibus sedibus venit. Et Platina in vita Telephori, refert ex institutione ipsius primam missam natalis Domini circa mediam noctem celebrandam esse: quod etiam nunc seruatur consuetudo.

QVÆSTIO XXXVI.

De manifestatione Christi nati, in octo articulos diuisa.

De quare Doctores tractant, Matth. 2. & Luc. 2.

Deinde considerandum est de manifestatione Christi nati.

Et circa hoc queruntur octo.

Primo vt natiuitas Christi debuerit esse omnibus manifesta.

Secundo, vt debuerit aliquibus manifestari.

Tertio, quibus manifestari debuerit.

Quarto, vt debuerit ipse se manifestare, vel potius manifestari per alios.

Quinto, per quæ alia manifestari debuerit.

Sexto, de ordine manifestationum.

Septimo, de stella per quam manifestata fuit eius natiuitas.

Octauo, de veneratione Magorum, qui per stellam Christi natiuitatem cognouerunt.

ARTICVLVS I.

Vtrum natiuitas Christi debuerit esse omnibus manifesta.

D primum sic proceditur. Videtur, quod Christi natiuitas debuerit esse omnibus manifesta. Impletio enim promissioni debet respondere. Sed de promissione aduentus Christi dicitur in Psalm. 49.

Deus manifeste venit. Venit autem per carnis natiuitatem: ergo videtur, quod eius natiuitas debuerit esse toti mundo manifesta.

2. Præterea. Prima ad Timoth. 1. dicitur, Christus in hunc mundum venit peccatores saluos facere. Sed hoc non sit, nisi in quantum eis gratia Christi manifestatur, secundum illud Tit. 2. Apparuit gratia Dei, & Saluatoris nostri omnibus hominibus erudiens nos, vt abnegantes impietatem, & secularia desideria, sobrie, & pie, & iuste viuamus in hoc seculo. Ergo videtur, quod Christi natiuitas debuerit esse omnibus manifesta.

3. Præterea. Deus super omnia pronior est ad miserendum, secundum illud Ps. 144. Misericordias eius super omnia opera eius. Sed in secundo aduentu, quo iniustitias iudicabit, veniet omnibus manifestus: secundum illud Mat. 24. Sicut fulgor exiit ab Oriente, & pariet vsq; in Occidentem, ita erit aduentus filij hominis. Ergo multo magis primus aduentus, qui natus est in mundo secundum carnem, debuit esse omnibus manifestus.

Sed contra est, quod dicitur Isa. 45. Vere tu es Deus absconditus, sanctus Israel saluator. Et Isa. 53. Quasi absconditus est vultus eius, & despectus.

Respondeo dicendum, quod natiuitas Christi non debuit esse communiter omnibus manifesta. Primo quidem: quia per hoc impedita fuisset humana redemptio, quæ per crucem eius peracta est. Quia vt dicitur prima ad Cor. 3. Si cognouissent, nunquam Dominum glorie crucifixissent.

Secundo, quia hoc diminuisset meritum fidei, per quod venerat homines iustificare: secundum illud Rom. 3. Iustitia Dei, per fidem Iesu Christi. Si enim manifestis indicijs Christo nascente, eius natiuitas omnibus appareret, iam tolleretur ratio fidei: quæ est argumentum non apparentium, vt dicitur Hebr. 11. Tertio quia per hoc venisset in dubium veritas humanitatis ipsius. Vnde Aug. dicit in 1. pist. la ad Volusianum, Si natiuitas nullas ex paruulo in iuuentutem mutaret aetates, nullos cibos remore annulos caperet somnos: nonne opinionem confirmaret erroris, & nec hominem verum villo modo suscepisse crederetur, & dum omnia mirabiliter facit auferret, quod misericorditer fecit.

Ad primum ergo dicendum, quod authoritas illa intelligitur de aduentu Christi ad iudiciam, secundum quod glossa ibidem exponit.

Ad secundum dicendum, quod de gratia Dei saluatoris erit dicendi erant omnes homines ad salutem, non in principio natiuitatis eius: sed postea tempore procedente, postquam operatus est salutem in medio terra. Vnde post passionem, & resurrectionem suam dicit discipulis suis, Mat. vltimo. Euntes docete omnes Gentes.

Ad tertium dicendum, quod ad iudicium requiritur, quod authoritas iudicis cognoscatur: & propter hoc oportet, quod aduentus Christi ad iudicium sit manifestus. Sed primus aduentus fuit ad omnium salutem, quæ est per fidem, quæ quidem est de non apparentibus, & ideo primus Christi aduentus debuit esse occultus.